

פרטיכל מס. 6/ע

מישיבת ועדת הכספים

ביום ב', כו' חשוון תשי"א - 6.11.50

היו"ר ד. צ. פנקס
פ. נפתלי
א. חושי
י. רוקח
ש. דיין
י. אפרתי
ד"ר ס. סנה
א. בן-אליעזר
א. הרצפלד

נוכחים:

ד"ר בן יהודה - מנהל אגף החנוך
מר אברך - מזכיר משרד החנוך והתרבות
ד. הורוביץ - מנהל משרד האוצר
פ. זנגי / החשב הכללי

פוזמנים:

ש. ספינק - מטעם האוצר
פ. אילון - מזכיר הועדה.

תקציב החנוך לשנת 1950/51.

סדר היום:

הישיבה נפתחה בשעה 10.10

הי"ר ד. ג. פנסים:

אני פותח את הישיבה.
אנו מפשיכים בדיון על פעיפי תקציב החנוך.

י. רוסה:

מה משכורת הפורים הערביים?

ד"ר בן-יהודה:

משכורת ה הפוריות היא בהתאם למשכורת שקבלו בזמן המנדט. נוסף לכך, הם מקבלים תוספת-יוקר מלאה, כמו המורים העבריים, 10 ל"י תוספת פיוחדת, ותוספת משפחה. המשכורת של מורה בבי"ם עממי בכפר היא בין 40-50 ל"י. יש למורים האלה ילדים רבים. מורה עברי קבל עד לפני התוספת האחרונה משכורת של 50-60 ל"י; כעת משכורתו הרבה יותר גדולה.

י. רוסה:

בתקופת השנה או השנתיים הבאות, יש להביא את משכורת המורים הערביים לידי דפיון, אם לא לידי שויון, עם המשכורת של המורים העבריים.

א. חושי:

במידה שידוע לי, חלק גדול מן המורים הערביים אינו נאמן למדינה, גם במידה שאפשר היה לדרוש זאת מערביים. גם אני חושב שיש להעלות את משכורתו של המורה הערבי. אך יש לדאוג לשיב המורים הערביים, מבחינת רמתם ומבחינת נאמנותם למדינה.

הי"ר ד. ג. פנסים:

אין לבוא בטענה אל משרד החנוך בענין המשכורות. אולם, יש לבוא בטענה זו אל הממשלה. אין להפלות בין עובד לעובד בעניני משכורת. העלות משכורת המורים הערביים תעלה לנו בעוד 100,000 ל"י לשנה, אך אנו חייבים לעשות זאת. אני מציע להעלות את משכורת המורים הערביים, אלא אם השכלתם פחותה מזו של היהודים. יש לקבוע את המשכורת בהתאם להשכלה, גם למורים היהודים וגם למורים הערביים.

גם אני קבלתי ידיעות על אי-נאמנותם של המורים הערביים, המהווים פעין גיים חפשי למדינה. לדעתי יש לפטר את המורים האלה, ולהחזיר לבתי הספר של הערבים מורים יהודיים שילמדו גם עברית וגם ערבית. חובת משרד החנוך היא להחזיר מורים יהודיים לכפרים הערביים.

פ. נפתלי:

מנקודת מבט לאומית ערבית, הצעתו של הי"ר שר היא גרועה מהפלייה במשכורת.

ש. דיון:

השאלה הזאת של משכורת המורים הערביים היא שאלה פוליטית בננה. יש לנו במדינה עובדים ערבים אחרים, וברגע שישו את משכורתיהם של המורים הערבים לאלו של המורים היהודיים, ידרשו כל יתר העובדים הערביים להשוות את משכורתיהם למשכורת העובדים היהודיים. אנו יכולים לבקש את הממשלה שתלפיד לנו את חוות דעתה בענין זה. אם יגידו לנו שאנו חופשיים לקבוע את משכורת המורים הערביים, נעשה זאת.

י. רוסה:

שרת העבודה הכריזה לפני שנה על שויון בשכר בין היהודים והערביים; אני מבקש קיום הכרזה זו. אני מציע לתת למורים הערבים משכורת של מורים בלתי מופשטים, ולהביאם לידי שויון עם המורים היהודים עד אוקטובר תשי"ב.

ד. הורוביץ:

פקידים, שודורים ושופשים ערבים מקבלים את אותן המשכורות שמקבלים יהודים באותם התפקידים.

ד"ר בן-יהודה:

לא מתפקידנו לענות בענין השאלה הראשונה.
קבלנו הסברה מהאוצר וממשרד ראש הממשלה שזו
שאלה של פוליטיקה גבוהה, כלכלית, כספית וכו'.
כל פעולה בשטח החנוך הערבי נעשית בשותפות עם משרד ראש הממשלה.
יש במשרד ראש הממשלה מחלקה מיוחדת לעניני הערבים. כל שאלה שאיננה
פדגוגית שהורה נידונה עם משרד זה. המחלקה לערבים במשרד ראש הממשלה
מורה לנו ששאלת מסכורת המורים הערבים היא שאלה של פוליטיקה גבוהה.
אגב, התקציב הזה בנוי על המסכורת הקודמת. אם יבוא שנוי במסכורת
המורים הערבים, לא יהיה באפשרותנו לכסות אותו מתקציב זה.

ערבי

אין מורה/מתכנה בלי אישור משרד הבטחון. היו
מקרים שפישרנו מורים ערביים לפי הוראות שקבלנו בענין זה ממשרד הבטחון.
אם יש אי-נאמנות בענין זה, היא קיימת במשרד הבטחון. כל המורים הערביים
הם זמניים. בסוף השנה הם נחשבים כמפורשים עד שזמנים אותם שוב
לעבודה. בתחילת השנה שעברה היתה קבוצה גדולה של מורים ערביים שלא
הוזמנו לעבודה. היו שענות על כך. אנו לא בדקנו מה היתה הפנה למישריהם,
אך קבלנו הוראה ממשרד הבטחון לא להזמין.

אינני יודע אם יש לשאוף לכך שפורים יהודים
ילמדו בבתי ספר ערבים, כי כתוצאה מכך ירצו המורים הערביים ללמד בבתי
ספר יהודיים. בכ"ז, יש 50 מורים יהודים בבתי הספר העממיים הערביים,
בין 600 מורים ערביים. המורה היהודי מקבל מסכורת יהודית, מה שמגדיל
את התקציב. אם נקבל מורים יהודים לבתי הספר הערביים, יגדל התקציב.
נוסף לכך, דורש המורה היהודי בכפר הערבי מסכורת כפולה, לדירה, נסיעות
וכו', כי הוא אינו יכול לגור בכפר הערבי. והפנה העקרונית לכך שאיננו
מקבלים מורים יהודים לכפר הערבי, היא בכך שמספר המורים אינו רב. רוב
המורים היהודים בבתי הספר הערביים הם בצדדיים.

ההבדל בין מסכורתו של מורה חסר-תעודה לזו של
מורה בעל-תעודה, הוא קטן מאוד, ומגיע ל-3 ל"י בערך על מסכורת יפודית.
אנו תובעים מהמורים להשלים את השכלתם. לא נפתור את השאלה ע"י
הורדה של שלוש ל"י מתוך מסכורת של כ-70 ל"י.

א. חושי:

אינני מקבל את הכתובת של משרד הבטחון בקשר
לטיב המורים, כי על עניני חנוך אחראי משרד החנוך.
אני אומר שהמורים אינם בסדר על יפוד ידיעת הדברים. ידוע מה מדברים
ושרים התלמידים על צבא ההגנה לישראל, ופי הוא הגבור שלהם.

ד"ר בן-יהודה:

גם אלינו הגיעו ידיעות בקשר לנאמנותם של המורים.
אנו פנינו מיד למשרד הבטחון בענינים אלה. אולם,
ההחלטה על פישורי מורה בגלל אי-נאמנות היא
בידי משרד הבטחון לפי שעה. כי הכפרים הערביים והישובים הערבים נמצאים
במסגר צבאי, מלבד יפו, חיפה ואולי גם מגדל גד.

היו"ר ד. צ. פנקס:

את שאלת נאמנות המורים יש אולי מקום לעורר בוועדת
החוץ והבטחון, ואולי בוועדת הפנים. אולם, הייתי
רוצה שד"ר בן-יהודה יעביר למשרד הבטחון, שאתו הוא
עומד בקשר בענין זה, את חוות דעתו של סר חושי, שהוא מנסה לעניני
הערבים, שהפקוח בענין זה אינו יעיל, כפי הנראה, במידה מספקת.

בנוגע למסכורות המורים הערבים, אני פבור שלו
היינו נוהגים לגבי החנוך של הערבים כמו שאנו נוהגים לגבי החנוך
היהודי, והיינו צותנים הקצבות לרשויות הפקוסיות, לא היה לנו כל קושי
לקבוע שהרשות המקומית הערבית משלמת למורה מסכורת באותו גובה כמו הרשות
המקומית היהודית. זה יקל על ענין המסכורות ועל התקציב כאחד.

ד"ר בן-יהודה:

הצעה זו פובאת השבוע למועצת החנוך.

הי"ר ד. צ. פנקס:

אשמח מאד עם ד"ר בן-יהודה יוסיף במועצת החנוך את עמדת הועדה בענין זה.

בענין השואת המשכורות, היות והשאלה נידונה בשלבים גבוהים יותר, אני מציע להעביר לתשומת לב ראש הממשלה את הידיעה שמועדת הכספים נתעוררה השאלה, והובעה הדעה שאין להלשאת להפלות בין האזרחים העושים את אותו שירות למדינה. אני מבקש לספור שהועדה מבקשת את הממשלה לקבוע את עמדתה בענין זה, ולהודיע לנו. אח"כ נוכל, לפני שהדבר יגיע אלינו, לקבוע את עמדת הועדה. סמכות הכנסת והועדה לקבל החלטה בענין זה אינה מפורקת בעיני. אנו נשוב לדון בשאלה זו אחרי שנקבל תשובה מאת ראש הממשלה.

י. רוקח:

אני מבקש שמשרד החנוך ישלח לנו לדוגמה, מספרים בקשר למשכורתו של מורה ערבי בעל משפחה ואב לשני ילדים, ומשכורתו של מורה יהודאי באותו מצב משפחתי.

ד"ר בן-יהודה:

הטעין, חנוך חקלאי בבית-ספר עממי הוא לקניית ציוד, שפור הגנה וכו'.

הי"ר ד. צ. פנקס:

אם כן, אני מציע לקרוא לסעיף בשם, ציוד לחנוך חקלאי בבית ספר עממי.

ד"ר בן-יהודה:

בקשר לסעיף, תמיכות לבתי ספר חקלאיים, ברצוני להגיד שסוכם שהתמיכה אצאקא אצאקא ביתנת ע"י משרד החנוך; משרד החקלאות אחראי לציוד ולפקוח שייכת ל"ח" ולמשרד החקלאות. נכון שהסכום מיוחד. מקוה ישראל בפעיל זה הוא קטן מאד.

הי"ר ד. צ. פנקס:

אני מציע לרשום ששאלה להגדיל את התקציב הזה לקראת השנה הבאה. נדמה לי שהתקציב הזה אינו צריך להיות מחולק לשני סקופות, כי אין לנו תכונה מסשית, שה היא התמיכה הכוללת לבתי הספר החקלאיים, ומה, מקוה מקבלת. נכון הדבר שהפקוח על בתי הספר החקלאיים צריך להיות בידי משרד החנוך. אני מבקש את מר זבגי למסור לנו פירוט מסוכם של שני המשרדים, החקלאות והחנוך, בענין התמיכות לבתי ספר חקלאיים.

כיון שבטעין, הוראת מלאכה בבתי ספר עממיים הכוונה היא לציוד, אני מציע לקרוא לסעיף בשם, ציוד להוראת מלאכה בבתי ספר עממיים.

האם נכלל בפעיל זה ציוד להוראת מלאכה בבתי ספר של העולים?

י. רוקח:

אנו רוצים להחזיר מלאכה בכל בתי הספר העממיים. ההוצאות בטעין זה הן גדולות מאד. אני מציע להוסיף בטעין זה 6.000 ל"י.

ד"ר בן-יהודה:

נתנו הוראה להשתמש בסכום זה גם לבתי הספר של העולים. ברור שכשקבענו את הסכום הקטן הזה, לא הבאנו בחשבון את בתי-הספר לעולים.

י. אפרתי:

ברוב הסעיפים הסכומים הם קטנים מדי, ולא רק בפעיל זה. אני מציע לא להעלות את הסכום.

הי"ר ד. צ. פנקס:

לדעתי חשוב מאד שנשנה הבאה יהיו לסעיף זה סכומים גדולים יותר. אנו עומדים לפני סוף השנה. בין כך לא יספיקו הרבה עד אפריל. אני מציע לקבל החלטה שנתקציב השנה הבאה יש להגדיל את הסכומים עבור ציוד להוראת מלאכה בבתי הספר העממיים, ולחנוך חקלאי.

ד"ר בן-יהודה:

את הסכומים בסעיף, תמיכות לבתי הספר המקצועיים איננו מחלקים שווה בשווה בכל בתי הספר, וגם לא לפי גולגולת. הסכום מתחלק לפי ההוכחה בצורך לתמוך בבניה"ס. נעשית הערכה ע"י ועדת הערכה, ולפייה מתחלק הכסף. מספר בתי הספר המקצועיים סתרבה ספעם לפעם. חלק גדול מן התמיכה מקבל בית הספר הימי. הטפול בבתי-הספר המקצועיים נתון בידי משרד החנוך, בעזרת ועדה מקצועית בין-משרדית. בית הספר הימי הוא היחסי המקבל תמיכה גם ממשרד שני, כי התמיכה בו צריכה להיות גדולה מאד.

י. רוקח:

אני מציע לתת תמיכה של 20 ל"י לכל ילד, ולא של 6 ל"י, כפי הנהוג. אני מציע להוסיף לסעיף זה 75 אלף ל"י.

פ. נפתלי:

אני מציע לדחות את בירור השאלה הזו עד לתקציב הבא.

היו"ר ד. ז. פנקס:

היינו מבקשים לקבל פירוש בענין זה. קשה לקבוע סכום כרגע, אבל עובדה היא שבתי הספר המקצועיים הם שקובעים את גורלו של הנוער שלנו למשך חמש השנים הקרובות. אם נקבל עוד תלמידים, יהיו לנו עוד בעלי מקצוע. בתי ספר אלה יקרים מאד. לצערנו הרב, קשור ציודם בהוצאת דביזים.

א. חושי:

החנוך המקצועי זקוק לרביזיה. מספר בתי הספר המקצועיים, והמקצועות הנלמדים בהם, הם סלפני הטבול ואין להם כל קשר עם צרכי המשק. ישנם מקצועות ההולכים ונשכחים, כגון נפחות, סנדלרות, חייטות ועוד. אולי משרד החנוך, בשיתוף עם משרד העבודה, יוכלו להביא לנו תכנית פעובדת ותקציב סתאים, להראות מה נחוץ, ומה מתכוננים לעשות בנידון זה. שכר הלמוד בבתי הספר המקצועיים הוא גבוה מאד, ורק לעשירים יש אפשרות לשלוח אליהם את ילדיהם. כל הענין הזה זקוק לריאורגניזציה סותאמת לצרכי הארץ והחנוך.

י. רוקח:

דברי מר חושי מחזקים את דעתי, שיש להגדיל את התקציב בסעיף הזה. העירייה אינה יכולה להיות היחידה המשתתפת בתקציב זה.

ד"ר בן-יהודה:

על עצם מחשבת החנוך החקלאית המקצועי נעשית עכשו עבודה. הוקמה מחלקה מיוחדת לענין זה, ויש לשפול בדבר. בשאלת שכר הלמוד המקצועי עלינו לצעוד צעד גדול, כי אחרת לא יהיה לו כל ערך. רוב בתי הספר המקצועיים הם פרטיים, כלומר, מוחזקים ע"י גופים שונים, אך לא הממשלה או העיריות. בתי הספר הפרטיים מבוססים על שכר לפוד, ולכן הם צריכים לקבל שכר לפוד גבוה. שכר הלמוד בבית ספר תיכוני אקדימי הגיע ל-100 ל"י לשנה. בבית הספר המקצועי ההוצאות הן יותר סרונות, בגלל הצורך לרכוש ציוד וכו'. עלינו ללכת בענין זה באותה הדרך בה הלכנו בקשר להדרכת סורים בסימיניריון; הורדנו את שכר הלמוד שם ל-40 ל"י לשנה, ואנו משלמים את היתר, כלומר, אנו מחזיקים את החנוך הזה.

ש. דיין:

בשנים הראשונות, לפני המדינה, עשינו פעולה גדולה של הכשרה חקלאית. כעת צריך לחזור ל. היום ההכשרה הזאת אינה קיימת. מספר החקלאים במסגרת העולים הוא קטן ביותר. האנשים ברובם אינם פוכשרים ללכת לבתי-ספר וללמוד. רבים מהם אינם יודעים קרוא וכתוב. אצל התימנים, חלק אחד, פצומצם, מורכב מלפדנים גדולים, אולם כל היתר הם אנאלפביתים. אנו חושבים לקחת מספר אנשים מכל שש כפר, ולנסות להדריך אותם לחקלאות, כדי שיוכלו להחליף את האנשים מן הישובים הוותיקים ההולפים לעזור להם בתוך הישובים החדשים. אולם, בפעולה זו שלנו לא ייעשה הבל. מחלקת החנוך צריכה לחשוב בענין זה, וצריכה לנסות למצוא פתרון סתאים לבעייה קשה זו. יש צורך בסימיניריונים לחקלאות.

היו"ר ד. ז. פנקס:

ענין זה אינו שייך לסעיף זה, כי הוא אינו דן במערכת החנוך, אלא באנשים שאינם בגיל חנוך.

הי"ר ד. צ. פנסים:

התקציב שאנו דנים בו מסתיים עם מחצית שנת
הלמודים הנוכחית. בתקציב זה לא נוכל לעשות
מהטבות גדולות, כי בתי הספר כבר מסודרים לשנה
זו. עד הראשון באפריל לא יירשמו תלמידים נוספים לבתי-הספר. לכן
הייתי מציע שלקראת התקציב הבא, תציע הממשלה סעיף של תמיכה בבתי-ספר
סקצועיים, על יסוד הדברים שנאמרו כאן. יש לעשות טשטיסטיקה של מספר
בתי-הספר המקצועיים, מספר התלמידים וכו', ולהביא בחשבון את הערות
חברי הועדה לקראת התקציב הבא.

את הסעיף הנקרא כאן בשם "הרחבת למודי הטבע"
אני מציע לכתוב, ציוד להרחבת למודי הטבע, כי הסדור הוא על ציוד.

כן אני מציע לקרוא לסעיף, חנוך גופני בשם
"ציוד לחנוך גופני בבתי הספר העממיים".

י. רוסק:

רצו לקיים, בזמנו, סימניריון לסורי התעמלות
בהשתתפות העיריה בבנין אולם להתעמלות. מה
היה בסופה של ההצעה הזאת?

ד"ר בן-יהודה:

חשבנו פעם שאם נקבל הלואה גדולה לבנינים,
שהעיריות תשתמשנה בסכום זה לבנין אולם התעמלות.
לא תהיה לנו התנגדות אם העיריות תעשינה זאת.
אולם, זה אינו שייך לתקציב זה.

"הרחבת ציוד מוסיקלי בכחלי בתי הספר". אנו
עוזרים להוציא חוברות, שירונים וכו'. החלנו בענין זה רק עכשו.

הי"ר ד. צ. פנסים:

אני מציע לקרוא לסעיף זה בשם "סיוע להרחבת
חנוך מוסיקלי בבית הספר העממי".

ד"ר בן-יהודה:

הסעיף "חנוך לילדים פרובלימטיים" כולל גם
תמיכות. זהו דבר חדש שאנו רק מקיפים אותו
עכשו. המדור עובד כבר. אנו עוזרים לבתי-
ספר לילדים פרובלימטיים. אנו מעבדים תכנית לסיוע לכל המקומות.
אחרי שנעבד את התכנית נוכל לדעת כמה כסף דרוש לנו לסעיף זה.

הי"ר ד. צ. פנסים:

לאיזה סוג של ילדים אתם מתכוונים?

ד"ר בן-יהודה:

המדור הזה עתיד להתחלק לענפים שונים. המלה
"פרובלימטיים" היא מלה בלתי מדעית שנתקבלה
בלקסיקון שלנו, וכוללת ילדים בעלי-סום, דביליים
ואינבציליים (מופרעים ולקויים), וילדים עזובים. בעלי-הסום דורשים
טיפול מיוחד, אם כי התפתחותם אינה שונה, לעתים קרובות, מהתפתחותם של
ילדים נורמליים. סעיף זה אינו כולל את הילדים בגבולות, שאנו קוראים
להם "הומוגנים", ושאו סכניסים לכתות הומוגניות בבתי הספר העממיים.

א. חושי:

בחיפה סטרו ש לי שסדור זה של כתות, הומוגניות
עורר רוגז רב, כי הוא מביא לידי הפליימס לרעה
של ילדי עדות המזרח. הפליייה זו רק מעסיקה
את הפירוד שבין העדות השונות. אינני מאמין שכל ילדי עדות המזרח
הם נחשלים ופחות מפותחים. אצט נוהגים בענינים אלה לפי לחץ של
המורים, וזה אינו טוב.

י. רוסק:

אני יודע שעולים חדשים יוצאי אירופה אינם
רוצים שילדיהם ילמדו עם "השחורים".
אני מציע שהשתתפות הממשלה בתמיכה במוסדות
לילדים פרובלימטיים תהיה שווה להשתתפות הכללית של הממשלה לעיריות.
צריכה להיות השתתפות שווה במשכורות המורים.

הי"ר ד. צ. פנסים:

אני מציע לקרוא לסעיף זה בשם "תמיכות למוסדות
חנוך לילדים פרובלימטיים". אני מבין שהמספרות
המוכרים מקבלים את אותה התמיכה כמו המוסדות

האחרים.

ד"ר בן-יהודה:

אינני יכול להסכים לשם שהוצע ע"י היו"ר לסעיף זה, כי הוא כולל לא רק תמיכות, אלא גם פיור, החזקת סגנון וכו'.

היו"ר ד. צ. פנס:

אם כן, אני מסכים לשם, פעולות חנוך לילדים פרובלימטיים.

ד"ר בן-יהודה:

הסעיף, החזקת בתי מדרש למורים" מכיל סכום לתמיכה בשתי כתות פיסינריון המכשירות מורים, והן על אחריות הממשלה. אלה מוסדות החנוך היחידים כמעט בארץ במוחזקים ע"י הממשלה. הקטנו את שכר הלמוד של התלמידים לחצי הסכום. יש עכשו 2,000 תלמיד, המהווים בעצם כחה אחת, כיון שהכחה השניה הוצאה להוראה.

השתלפות מורים ומפקחים" אף נעשית גם בארץ

וגם בחו"ל.

תמיכות לבתי ספר תיכוניים. השנה חלקנו את התמיכות לבתי הספר התיכוניים לפי בולגולת / לפי סוגים: 6-5-4-3 לפי לגולגולת, לפי הערכת ועדת ההקצנות, ההערכה נעשית לפי המקומות. בסכום זה כלול שכום של 20 אלף ל"י, פנסיות למורים בבתי הספר התיכוניים. היו עשרות מורים ותיקים שהיו צריכים לצאת עוד קודם לכן לפנסיה, אלא שהענין לא סודר, והם המשיכו לעבוד עד עתה. התחייבנו בפני קופת הפנסיה המשותפת על סכום של 20 אלף ל"י. מורים יוצאים לפנסיה בגיל של 65 שנה; אולם, היו כאלה שיצאו רק בגיל 75 שנה.

ס. זנגי:

יש בתי ספר תיכוניים אשר בהם ההכנסות מכסות את ההוצאות. האם גם הם מקבלים תמיכות?

ד"ר בן-יהודה:

לא. אנו דורשים סבתי הספר הפרטיים את התקציבים לפי זה אנו קובעים אם הם זקוקים לתמיכה. עכבנו את התשלום לבית-ספר אחד שתקציבו הוכיח שיש לו עודף. החנוך התיכוני עולה למדינה בערך - הסכום המדויק אינו ידוע לי - מיליון וחצי ל"י. זהו אחוז קטן מאד. בית ספר תיכוני אשר לומדים בו 1400 תלמיד ותקציבו 100,000 ל"י לשנה מקבל תמיכה, ביחד עם הפנסיה, 5000 ל"י.

י. רופא:

ישנם בתי ספר תיכוניים פרטיים אשר בהם לומדים ילדים שהוריהם יכולים לשלם שכר למוד עבורם. בדרך כלל משלמים 100 לירות לשנה שכר למוד, מלבד מחברות וספרים. אם לאותם ההורים היכולים לשלם שכר למוד בעד ילד אחד יש עוד ילדים, הם אינם יכולים לשלוח אותם לבתי הספר התיכוניים. בתי הספר העירוניים מקבלים רק את הילדים המצטיינים. שם שכר הלמוד הוא נמוך מאד. ילדים רבים אינם מסיימים את הלמודים ביון שאין להם אפשרות לשלם שכר למוד. המדינה צריכה לעזור לילדים אלה. בתל-אביב יש 1000 ילדים הלומדים בבתי ספר תיכוניים - אחוז פעוש של האוכלוסיה. המדינה צריכה לעשות מאמץ בסעיף זה. אני מציע להגדיל את התמיכות לבולגולת ל- 8 - 10 - 12 ל"י לשנה.

היו"ר ד. צ. פנס:

לגבי משכורות המורים בבתי הספר התיכוניים קבלתי מכתבים מהרשויות המקומיות הנאות: שבביה, כפר סבא, נתניה, ראשון לציון, רמת-גן ותל-אביב. המכתב נשלח למשרד החנוך והעתק מסנו נשלח אלינו. (קורא את המכתב). השאלה היא אם משרד החנוך חושב שמוסדות חנוך תיכוניים צבוריים צריכים לקבל הוראה ממשרד החנוך על גובה המשכורת, או שהענין יכול להיות נדון בטשא ומתן ישיר בין הסתדרות המורים והבעלים על המוסדות - מה שאינו רצוי. שאיפתנו צריכה להיות שלפחות 50% מהילדים המופרים את בתי הספר העממיים ייכנסו ללמוד בבתי ספר תיכוניים. היום לומדים בבתי ספר תיכוניים רק כ-30% מאלה הגופרים את בתי הספר העממיים. המדינה חייבת לקבל על אחריותה חלק יותר גדול של החנוך התיכוני מאשר עד כה.

ד"ר בן יהודה:

אני שמח על כך שועדת הכספים מתעכבת על שאלות החורגות מסמגרת התקציב. אני חושב כי שאיפתנו צריכה להיות להגיע ל-100% לומדים בבתי ספר תיכוניים מתוך גומרי בתי-הספר העממיים. חנוך תיכוני פרושו אינו דוקא למוד בגפנסיה, אלא פרושו חנוך של ילד בגיל 14 - 17. אם נעלה את הרמה של בתי הספר המקצועיים והחקלאיים, יוכלו כל הילדים הגומרים את בתי הספר האלה לקבל תעודות המקבילות לתעודות בגרות. אני נגד זה ש-50% מהילדים ילכו לבתי ספר אקדמאים. אנו שוללים את בתי הספר המקצועיים של שנתיים, ואנו דורשים שהלומדים בהם ייטשכו לפחות שלש שנים. העובדא היא כי ילדים אינם רוצים ללכת לבתי ספר מקצועיים כיון שהם חושבים זאת לנחיתות מאחר שהתלמידים הטובים הולכים לבתי ספר טובים אקדמאים. יש להשחם בזה לא על ידי תעמולה אלא על ידי הרמת רמת החנוך בבתי ספר המקצועיים.

אני בהחלט בדעה זאת שמסגרת המורים בבתי הספר התיכוניים צריכה להקבע על ידי משרד החנוך. חוץ מהמסיונים אין כיום בתי ספר ללא פקוחינו. עובדא היא שמרכז המורים אינו סחכה בענין קביעת המשכורות להחלטות של משרד החנוך. בענין זה יש חלל בסובן החוקי. הסתדרות המורים פונה לבתי ספר תיכוניים ואומרת להם כמה עליהם לשלם. לדעתי צריכה ועדת המשכורת להגיע לידי החלטה ברורה בענין המשכורות בבתי הספר התיכוניים, כשם שפתרה את שאלת משכורות הגננות והמורים בבתי הספר העממיים.

משרד הבטחון החליט להפסיק את השתתפותו בהוצאות הגדנא בבתי הספר התיכוניים, ולהעביר את ההוצאות האלו על חשבון בתי הספר. התקציב שישנו במשרד הבטחון לגדנא יוקצב לבתי הספר לילדי עולים ונערים עובדים. פנו אלינו כדי שאנו נחזיק את הגדנא על חשבוננו, בלי לקבל תקציב נוסף. התקיימה פגישה בין נציגי הצבא, נציגי משרד החנוך וראש הפטשלה, והשילו עלינו לבצע את הדבר בלי להפחית את עצם פעולת הגדנא.

מבחינה פדגוגית קבלנו את ההצעה בשמחה, כי לא רצינו שתהיה בבתי-הספר רשות שניה ביחס לחלק מן החנוך - במקרה הזה, החנוך הצבאי. אולם, איך יכלנו להשיל תקציב נוסף כזה על בתי-הספר באמצע שנת הלימודים? אפפנו את מנהלי בתי הספר התיכוניים ודברנו אתם. תוך הויכוח התברר שבנגוד למה שחשבנו קודם לכן, יצטרכו המורים לקבל תשלום עבור שעות נוספות בקשר לעבודתם עם הגדנ"ע, כי לא כולם חייבים שירות בעתודות. אתפול התקשה האסיפה האחרונה עם מנהלי בתי הספר התיכוניים. הם אפרו שלא יוכלו לשלם את התקציב בעד השעות הנוספות - 3 שעות לכל כיתה - ודרשו ממשרד החנוך להקציב סכום נוסף לזה. כאשר ישבנו עם פר בן-גוריון, הובא לפנינו תקציב של לפעלה מ-100,000 ל"י לגדנ"ע. אולם, כעת מוכנים הפנהלים לתת את המקום, ולשאת בהוצאות הציוד וכו', בעזרת הצבא. אני מניח שיהיה לנו צורך בסכום של 20 אלף ל"י לשנה לתשלום עבור שעות נוספות. אחרת לא נוכל לבצע את הגדנ"ע בבתי-הספר התיכוניים. הצבא ישלח קצינים להדרכה, וכן יעזרו בהדרכה תלפידים הכתות הבוהות. אנו עומדים בפני הצורך לפצוא 20 אלף ל"י לפשרה זו.

י. אפרתי:

אינני סבור שאנו יכולים להתעכב על כל פרט שיש ופרט בפירה כזאת. לא על כל תקציב אנו דנים עם באי-כוח המשרד עצמו. עלינו לצמצם את היקף הדיונים.

ש. רייך:

חנוך תיכוני הוא צורך אדם תרבותי וצורך המדינה. אולם, גם ד"ר בן-יהודה יודע מה גדול הוא אחוז הצעירים אשר סימו את בתי-הספר התיכוניים ולא יצאו לעבודה גופנית, אלא הלכו לפקידות, לאוניברסיטה וכו'. המלחמה הוכיחה שבתי הספר התיכוניים חיינו את תלמידיהם לבושרה ולפשריושיזם. אבל המציאות הוכיחה שבתי ספר אלה לא חיינו את תלמידיהם לעבודה. אני מסופק אם אנו צריכים לעודד תלפידים ללכת לבתי-ספר תיכוניים, על סנת שישאפו אח"כ להיות פקידים. החנוך לא ספק אידיאלי לנודע.

מחצית הישוב אינה יודעת קרוא וכתוב, וגם העולים האינטליגנטים אינם יודעים עברית. איננו יכולים לקחת סצד אחד את הנודע

הותיק ולתת לו השכלה גבוהה באופן יחסי, ולהשאיר, מצד שני, אנאלפביתים בישוב. איננו מעוניינים לחקלק את עמנו לשני עמים. איננו חסרים פקידים ואנשים הבורחים מהחקלאות; איננו צריכים לתת תמיכות כדי שאנשים ילכו לגימנסיות. כשלוף החנוך שלנו מתבטא בכך שאין נוער לחקלאות ולהתישבות. אם כבר נותנים תמיכות לבתי-ספר תיכוניים, יש לתת אותם לבתי-ספר מקצועיים אשר יחנכו אנשים לעבודה. כמובן, אני כולל בתוך בתי הספר המקצועיים את בתי-הספר החקלאיים. אפשר גם לחשוב על בית ספר חקלאי גבוה, כדי שאנשים לא יפשונו לנוע לקליפורניה.

י. רוקח:

אני מציע להוסיף לטעיף זה של תמיכה בבתי-הספר התיכוניים 25,000 ל"י, בתנאי שסכום זה יקטין את שכר הלימוד.

ד"ר בן יהודה:

עכשו כבר לא יקטינו את שכר הלימוד.

י. אפרתי:

איננו יכולים להוסיף בכל הסעיפים. אינני מזדהה עם כל מה שאמר מר דיין בנוגע לזה, אולם, אינני בעד תוספת. התוספת לא תשפיע על הורדת שכר הלימוד במידה שיכולה לקבוע במשהו אצל מלמדי שכר הלימוד, בזמן שאצלנו מתבטא הדבר בסכום של 25 אלף ל"י.

ד"ר בן-יהודה:

ברור שהשנה כבר לא יקטינו את שכר הלימוד. הייתי מציע להסתפק בהערה שבשנה הבאה תהיה הצעה מורחבת בעניין זה.

בקשר לסיפוע החלב בבתי-הספר, התחייבנו לשלם את הכסף, אם כי עוד לא נחתם חוזה ההעברה. עכ"פ, מטפלים בזה.

בטעיף, לשכות הנוער (צופים, קייטנות ומועדונים) כלול תשלום למדריכים חלקיים. כל פעולה בקשר עם צעדי הנוער אחרי שעות הלימודים נכללת כאן. עליית הנוער אינה נכללת כאן.

ד"ר ס. טנה:

אני מבין שהצופים נמצאים במצב מיוחד לגבי תנועות הנוער הנתמכות ע"י הרשות הממלכתית לחנוך. אבל, האם ידוע למשרד החנוך שבמועצה האחרונה של תנועת הצופים נתקבלה החלטה המוסכת נגד אחת המפלגות? איש החשוד על אהדה לפ"ם אינו יכול להיות סדרין בצופים. זוהי החלטה של הפלייה בלתי שוקית. תנועת הצופים נתמכת ע"י הממשלה רק בזכות כלליותה ומפני שהיא בלתי מפלגתית. החלטה כזאת מבטלת את הסעוד המיוחד שהוענק לה.

ד"ר בן-יהודה:

שאלה זו יכולה להיות שאלה פוליטית, ועל כן פדאי היה לקבל ידיעות מאנשי הצופים עצמם. כדאי היה שאענה לשאלה זו אחרי שאתעניין ואדע את כל הפרטים. לי ידוע שבמועצה הצופים נתקבלה החלטה שסדרין יכול להדריך רק אם הוא מקבל על עצמו לפלא את הוראות התנועה ומוסדותיה. אלה שאינם מוכנים לקבל עליהם את הוראות התנועה ומוסדותיה, על כלליות, אינם יכולים להדריך. המדריכים נתבקשו להודיע אם יקבלו עליהם לעבוד כמדריכים לפי הוראות המוסדות המרכזיים. ידוע לי על סדרין אחד מספ"ם שאין רוצים להוציא מהדרכה, אבל בקשו אותו להסמך להוראות המרכז. כפי הנראה אין המדריכים הנושאים לפ"ם מעוניינים להסמך להוראות מרכז התנועה ומוסדותיה. אין לי ידיעות ברורות על כך. אני סוכן להביא לפעם הבאה ידיעות ספורות, עם ספרים וכו' בעניין זה.

ד"ר ס. טנה:

אני מציע לדחות את ההחלטה בטעיף זה. אינני חולק על זכותה של תנועת הצופים להגדיר את עצמה, אבל אז אין לתת לה תמיכה ממלכתית.

ד"ר בן-יהודה:

אנו מוכנים לקחת תחת חסותנו כל תנועת נוער אחרת, גם מפלגתית, בתנאי שהמרכזים העליונים הנותנים הוראות יהיו עצמאיים ולא יקבלו הוראות מארגונים מנוגדים אחרים.

ד"ר ס. סנה:

אני מבקש לקבל זכות להסתייגות בסעיף זה, עד
לאחר שנקבל תשובה מפורטת בענין זה. אני
סדבר על עצם הדבר, ולא על הסכום.

הי"ר ד. צ. פנס:

אני מציע לקבוע לקרוא לסעיף, מסכורת ותוספת
יוקר לפנסיונרים בשם, פנסיה ותוספת יוקר
לפנסיונרים.

י. רוקח:

אני רוצה לדעת באיזה סכום הוקטנה התמיכה
לגני ילדים.

ד"ר בן-יהודה:

ב-60 אלף ל"י. היתה שיחה על ענין זה עם
המפקחות על הגנים. הן דורשות הרבה יותר.
מספר גני הילדים הוגדל בקצב מזוהר, ובכל יום
נפתחים גנים נוספים. המפקחות דורשות 100,000 ל"י לשנה לפחות. ארגוני
הנשים הודיעו כי אין הם מסתלקים מהאחריות לגנים.

י. רוקח:

אני מציע להחזיר את הסכום של 40 אלף ל"י, עד
סוף השנה.

הי"ר ד. צ. פנס:

בענין ההקצבה לרשויות המקומיות, אני מציע
להעלות את אחוז ההקצבה ל-50% לפחות מסכורות
המורים. אם יש רשויות מקומיות המסבלות יותר,
כגון ירושלים, אני בדעה שאפשר להוריד להן את התמיכה. הסיניטום
צריך להיות 50%. אני מעריך את הסכום שיש להוסיף לסעיף זה ב-30 אלף
ל"י.

ד"ר בן-יהודה:

בקשר להצעתו של מר חושי, להוסיף 5 אלפים
ל"י לצירוף לבתי הספר הערביים, אני סבור שסכום
זה, ש בתוך תקציב של למעלה מ-200 אלף ל"י,

לא ישנה בהרבה.

ס. זגני:

אני מציע בשם האוצר הצעה כוללת לכל התוספות.
האוצר מוכן להוסיף למנון 500,000 ל"י לשנה זאת
מהכנסת הנוספת, ולכלול את הסכום בתקציב הנוסף
שיובא לכנסת. סכום זה יהיה מיועד קודם כל לספק את תביעת המורים
להגדלת המשכורת - בערך חצי מיליון ל"י. אני מציע לא לשנות כרגע
דבר לגבי השתתפות הסדינה ברשויות המקומיות בענין משכורות המורים.
יש לבדוק את הדברים האלה באופן כולל, ביחד עם משרד החנוך ומשרד
הפנים. אם יוחלט על תוספת, יכלול הסכום בתקציב הבא, גם על חשבון
תשי"א. אני מציע להוסיף סכום לצירוף בתי-הספר בישובי העולים
ובבתי-הספר של הערביים. אני מציע להוסיף, מלבד הסכום לתוספת משכורת
למורים, 5 אלפים ל"י צירוף לערבים, 35 אלף ל"י צירוף בישובי העולים,
15 ל"י לגדנ"ע. את כל היתר אני מציע לדחות עד לתקציב הבא.

על תקציב החנוך דנו זמן רב לפני שנתקבל
הסכום שנקבע. הוערה קבלה הנחה שמאחר שתקציב זה יצא גורלו להיות
סוגדל בלמעלה מ-100% בשנה זו, יש להוסיף בו רק מה שהכרחי ביותר.

ש. דיין:

האם התוספת המוצעת לגני הילדים איש מסכונת
לתוספת גני ילדים לישוב הותיק?

ד"ר בן-יהודה:

התמיכות לגני הילדים נתחלקו בשנה שעברה לפי
דרגות. ישובי העולים היו בדרגה הראשונה
וקבלו את התמיכות הגדולות ביותר - 65%. יתר
35% נתחלקו לפי הצורך במקומות שונים. את בני הילדים לגיל 5-6 אנו
מחזיקים על חשבוננו, לפי חוק חנוך חובה. כאן הסדובר הוא על תוספת
לגיל 4-5. יש הצעה להקציב סכום של 40 אלף ל"י לגיל זה, עד סוף השנה.

הועדה קבלה את המסגה להגדיל בתקציב השנה הבאה את הסכומים עבור ציוד להוראת מלאכה בבתי-הספר העממיים, ולהגדלת הסכומים עבור חנוך חקלאי בבתי ספר אלה.

הועדה דחתה את הצעת מר רוקח להוסיף 75 אלף ל"י, תמיכות לבתי הספר המקצועיים. מר רוקח שומר לעצמו זכות להסתייגות. הצעתו להוסיף 50 אלף ל"י לתמיכות בבתי הספר המקצועיים בשנה זו. הועדה קבלה את הצעת מר נפתלי להסליף על הגדלה בסעיף התמיכות בבתי הספר המקצועיים לקראת התקציב הבא. הממשלה נתבקשה להביא תכנית מתאימה ללמודים ולכיסוי בשאלת החנוך המקצועי לקראת התקציב של השנה הבאה.

ד"ר מ. סנה שומר לעצמו זכות להסתייגות על שאלת התמיכה בתנועת הצופים, עד לאחר שיקבל תשובה בענין זה ממשרד החנוך, על שאלתו בקשר להחלטת מועצת החנוך. הוחלט להקציב 14 אלף ל"י לגדנ"ע בבתי הספר התיכוניים, עד לסוף שנה זו.

הועדה חזרה על החלטתה להקציב 35 אלף ל"י לציוד בתי הספר בישובי העולים לחצי שנה זו; המשרד זכאי להזמין גם על חשבון השנה הבאה (35 אלף). הועדה קבלה את הצעת מר חושי להוסיף 5 אלפים ל"י לציוד בתי-הספר העממיים של הערבים.

הועדה דחתה את הצעת מר רוקח להוסיף 6 אלפים ל"י ללמודי מלאכה בבתי הספר העממיים. מר רוקח שומר לעצמו זכות להסתייגות בענין זה. הועדה קבלה את ההצעה להגדיל את התקציב הזה לקראת השנה הבאה.

הועדה דחתה את הצעת מר רוקח להגדיל את התמיכה בבתי הספר התיכוניים ב-25 אלף ל"י. מר רוקח שומר לעצמו זכות להסתייגות בענין זה.

הועדה החליטה לחכות לחוות דעתו של משרד האוצר בענין הצעתו של מר רוקח להוסיף 40 אלף ל"י לבני ילדים בגיל 4-5. הועדה החליטה לחכות למספרים שיוראו בכמה יהיה צורך להעלות את התמיכה לעיריות ולרשויות המקומיות כדי להעלות את סיניטום השתתפות המדינה במשכורות המורים ל-50%.

הועדה דחתה את הצעתו של מר רוקח לחייב את הממשלה להשתתף ב-25% בהוצאות לציוד וריהוט של בתי הספר העממיים ושל הגנים. (הסכום - בערך 50 אלף ל"י). מר רוקח שומר לעצמו זכות להסתייגות.

י. רוקח:
אני סוכרר לעורר שוב את שאלת ההקצבה שהוחלט עליה בקשר לבניית בניינים לבתי ספר ולגני ילדים. מדוע איננו מקבלים את ההקצבה הזאת?

מ. זנגי:
הוקצבו לבנייני בתי-ספר סכומים שונים המגיעים ל-750 אלף ל"י, כולל סכום של 250 אלף ל"י שהממשלה אפרה שהיא סוכנה לתת במקרה שיחסר. ובכן, 500,000 ל"י הם כבר בשלב של ביצוע. לא קבלנו הצעה על עוד 250,000 ל"י. לאוצר אין התנגדות להוסיף 250,000 ל"י מהרזרבה.

ד"ר גו-יהודה:
לפי שעה קבלנו רק 250,000 ל"י בראשית השנה. הרשימה השנייה עוד לא עברה דרכי.

במקום שיש אי-הבנה, צריך לגמור אותה. יש
לברר את הדבר ולחסל את אי-ההבנה.

א. הרצפלד:

אנו יכולים לבקש לקבל את פירוט החלוקה בין
המקומות השונים. 250 אלף ל"י עוד לא חולקו.
שמענו שאין כל עכוב לחלוקה זו מטעם האוצר.
אני מציע שנקבל ממשרד החנוך את הפירוט והרשימה המלאה בענין זה.

הי"ר ד. צ. פנסט:

ג. העלאת שכורות - תוספת מקצועיות:

בשעת סר הורוביץ הכחיש את דברי בנוגע להעלאות
לעובדים מקצועיים בממשלה. היתה לי אתמול
ישיבה עם המהנדסים והארכיטקטים, והם אמרו לי
שוב שהעובדים המקצועיים קבלו תוספת מקצועית בממשלה.

י. רוסח:

אני יכול להביא את ההחלטה אשר היתה בענין זה.

ס. זנגי:

הישיבה ננעלה בשעה 13.25.